

Kohtuasi C-723/23 [Amilla]ⁱ**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

28. november 2023

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Juzgado de lo Mercantil n.º 3 de Gijón (Gijóni kaubanduskohus nr 3, Hispaania)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

13. oktoober 2023

Kaebaja:

Agencia Estatal de la Administración Tributaria (riigi maksuamet)

Vastustajad:

VT

UP

Põhikohtuasja ese

Pankrotimenetlus – Pankrotivõlgniku (käesolevas asjas vastustaja) taotlus täitmata kohustustest vabastamiseks – Ühe võlausaldaja (käesolevas asjas kaebaja) vastuväide nimetatud vabastuse andmisele – Vastuväite esitamise põhjus: võlgniku tunnistamine seotud isikuks kolmanda isiku süülises pankrotis

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Eelotsusetaotlus kehtivuse hindamiseks / tõlgendamise küsimuses — ELTL artikkel 267 — Riigisiseste õigusnormide kooskõla direktiiviga (EL) 2019/1023 — Direktiivi 2019/1023 põhjendus 79 ning artiklid 20 ja 23 — Võlgniku ebaausa käitumise või pahausksuse mõiste ja ulatus — Täieliku võlgadest vabastamise

ⁱ Käesoleva kohtuasja nimi on väljamõeldud nimi. See ei vasta ühegi menetluse poole tegelikule nimele.

põhimõte — Uue võimaluse pankrotimenetlus: subjektiivsed vs. objektiivsed erandid

Eelotsuse küsimused

1. Kas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta direktiivi (EL) 2019/1023, mis käsitleb ennetava saneerimise raamistikke, võlgadest vabastamist ja äritegevuse keeldu ning saneerimis-, maksejõuetus- ja võlgadest vabastamise menetluste tõhususe suurendamise meetmeid, ning millega muudetakse direktiivi (EL) 2017/1132 (saneerimise ja maksejõuetuse direktiiv), artikli 23 lõige 1 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus pankrotiseaduse konsolideeritud redaktsiooni artikli 487 lõike 1 punkt 4 selle 5. septembri 2022. aasta seadusega 16/2022 muudetud kujul, kuna mõiste võlgniku „ebaaus või pahauskne tegutsemine“ hõlmab võlgniku tegutsemist kolmandate isikute võlausaldajate suhtes, kes ei kuulu võlgniku enda füüsilise isiku pankroti menetluse võlausaldajate nimekirja?

2. Kas pankrotiseaduse konsolideeritud redaktsiooni artikli 487 lõike 1 punkt 4 selle 5. septembri 2022. aasta seadusega 16/2022 muudetud kujul on koosõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta direktiivi (EL) 2019/1023, mis käsitleb ennetava saneerimise raamistikke, võlgadest vabastamist ja äritegevuse keeldu ning saneerimis-, maksejõuetus- ja võlgadest vabastamise menetluste tõhususe suurendamise meetmeid, ning millega muudetakse direktiivi (EL) 2017/1132 (saneerimise ja maksejõuetuse direktiiv), artikliga 20, arvestades, et selles nähakse ette uue võimaluse menetlusest erand, mis piirab võlgadest täielikku vabastamist?

3. Kas pankrotiseaduse konsolideeritud redaktsiooni artikli 487 lõike 1 punkt 4 selle 5. septembri 2022. aasta seadusega 16/2022 muudetud kujul on koosõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta direktiivi (EL) 2019/1023, mis käsitleb ennetava saneerimise raamistikke, võlgadest vabastamist ja äritegevuse keeldu ning saneerimis-, maksejõuetus- ja võlgadest vabastamise menetluste tõhususe suurendamise meetmeid, ning millega muudetakse direktiivi (EL) 2017/1132 (saneerimise ja maksejõuetuse direktiiv), artikli 20 lõikega 2 ja põhjendusega 79, arvestades, et riigisisises õigusnormis ei käsitleta võlgniku konkreetset olukorda ja selles on sätestatud objektiivne erand nii, et Hispaania kohtutel ei ole võimalik hinnata uue võimaluse menetlust kasutava võlgnikuga seonduvaid subjektiivseid asjaolusid?

Viidatud liidu õigusnormid

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/1023, mis käsitleb ennetava saneerimise raamistikke, võlgadest vabastamist ja äritegevuse keeldu ning saneerimis-, maksejõuetus- ja võlgadest vabastamise menetluste tõhususe suurendamise meetmeid, ning millega muudetakse direktiivi

(EL) 2017/1132 (saneerimise ja maksejõuetuse direktiiv), põhjendus 79 ning artiklid 20 ja 23

Viidatud riigisiseseid õigusnormid

Kuninga 5. mai 2020. aasta seadusandlik dekreet 1/2020, millega kiidetakse heaks pankrotiseaduse konsolideeritud redaktsioon, mida on muudetud 5. septembri 2022. aasta seadusega 16/2022 pankrotiseaduse konsolideeritud redaktsiooni muutmise kohta, millega võetakse üle 20. juuni 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/1023 (Real Decreto Legislativo 1/2020, de 5 de mayo, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley Concursal, en su versión modificada por la Ley 16/2022, de 5 de septiembre, de reforma del texto refundido de la Ley Concursal, para la transposición de la Directiva (UE) 2019/1023, de 20 de junio de 2019; edaspidi „TRLC“).

Eelkõige allpool viidatud artikkel.

TRLC artikkel 486.

TLRC artikli 487 lõike 1 punkt 4.

Põhikohtuasja asjaolude ja menetluse lühikokkuvõte

- 1 Käesolevas kohtuasjas on AGENCIA ESTATAL DE LA ADMINISTRACIÓN TRIBUTARIA (riigi maksuamet) esitanud füüsilisest isikust võlgnikku VT puudutavas pankrotimenetluses täiendava taotluse, milles ta on võlausaldajana vastu võlgniku esitatud täitmata kohustustest vabastamise taotlusele. Maksuameti vastuväite aluseks on asjaolu, et VT vastab tingimusele, mis on sätestatud TLRC artikli 487 lõike 1 punkti 4 redaktsioonis, mida on muudetud 5. septembri 2022. aasta seadusega 16/2022. TLRC artikli 487 lõike 1 punkti 4 kohaselt ei saa võlgadest vabastamist kohaldada füüsilisest isikust võlgnikule, kes on võlgadest vabastamise taotluse esitamise kuupäevale eelneva kümne aasta jooksul tunnistatud kolmanda isiku pankrotiga seotud isikuks kohtuotsuses, mis käsitleb kolmanda isiku süüliseks tunnistatud pankrotti. Siiski võib võlgniku täitmata kohustustest vabastada, kui võlgnik on talle määratud kohustused võlgadest vabastamise taotluse esitamise kuupäevaks täielikult täitnud.
- 2 Käesoleva kohtuasja õigusliku vaidluse käsitlemiseks vajalikud faktilised asjaolud saab võtta kokku järgmiselt.
- 3 Pankrotimenetluste [1] ja [2] raames, mis puudutasid vastavalt äriühinguid BLANCO Y NARANJA, S. L., ja MALVA Y NARANJA, S. L., tunnistati Gijónis asuva Juzgado de lo Mercantil número 3 de Oviedo (Oviedo kaubanduskohus nr 3, Hispaania) vastavalt 23. novembri 2020. aastal ja 20. aprillil 2021. aastal tehtud kohtuotsustega mõlema äriühingu pankrott SÜÜLISEKS.

- 4 VT ja tema abikaasa UP olid nende kahe äriühingu solidaarvastutusega juhatuse liikmed. Lisaks sellele, et nimetatud äriühingute pankrotid tunnistati SÜÜLISEKS, tunnistati seetõttu VT ja UP mõlemas kohtuotsuses **seotud isikuteks, keda mõjutab eelmainitud pankrottide süüliseks pankrotimenetluseks tunnistamine**. Eeltoodust tulenevalt kehtestati mõlema kohtuotsusega VT ja UP suhtes mitmed karistusmeetmed: (i) keeld hallata teiste isikute vara ning esindada või juhtida mis tahes isikut erineva ajavahemiku jooksul; (ii) kõigist õigustest ilmajäämine, mis neil oli pankrotivõlausaldajadena või pankrotivarale; (iii) VT-lt ja UP-lt mõistakse solidaarselt välja vara puudujääk – äriühingu BLANCO Y NARANJA, S. L. puhul 280 468,64 eurot ja äriühingu MALVA Y NARANJA, S. L. puhul 62 035,91 eurot – ning (iv) neil tuleb tasuda tekitatud kohtukulud.
- 5 Mõlema esimese astme kohtuotsuse peale esitati apellatsioonkaebus Audiencia Provincial de Asturiasele (Asturia provintsikohus, Hispaania). Nimetatud apellatsioonkaebused lahendati kohtuotsustega, mille tegi Audiencia Provincial de Asturiase (Asturia provintsikohus) 1. koda vastavalt 8. märtsil 2022 ja 1. märtsil 2022. Mõlemas otsuses (i) jäetakse muutmata hinnang, et mõlema äriühingu pankrott on SÜÜLINE; (ii) VT-d ja UP-d käsitletakse jätkuvalt nimetatud pankrotiide süüliseks tunnistamisega seotud isikutena ning (iii) jäetakse muutmata VT-le ja UP-le määratud keelud ja nende kestus, õiguste kaotamine ning nimetatud seotud isikute solidaarsed karistused (esimeses kohtuotsuses vähendatakse vara puudujäägi tasumise karistust summalt 280 468,64 eurot summale 169 085,24 eurot; seevastu teises kohtuotsuses karistuse summat ei muudeta). Apellantidelt mõistetakse mõlemas kohtuotsuses välja teise astme kohtukulud.
- 6 Kuna VT-l oli oma võlgade tasumisega raskusi, püüdis ta füüsilisest isikust ettevõtjana jõuda oma võlausaldajatega kohtuvälise maksekokkuleppeni, esitades selleks vastava taotluse Cámara de Comercio de Gijónile (Gijóni kaubanduskoda, Hispaania).
- 7 Nimetatud kohtuvälise maksekokkulepet ei saavutatud, mistõttu VT pankrotihaldur esitas Gijónis asuvale Juzgado de lo Mercantil número 3 de Oviedole (Oviedo kaubanduskohus nr 3) taotluse, et kuulutada välja VT pankrott.
- 8 Nimetatud kohtu 21. jaanuari 2020. aasta kohtumäärusega kuulutati välja füüsilise isiku VT pankrott.
- 9 Sama kohtu 8. veebruari 2021. aasta kohtumäärusega tunnistati VT pankrott **ETTENÄGEMATUTEST ASJAOLUDEST TINGITUKS**.
- 10 VT esitas kirjalikult täitmata kohustustest vabastamise taotluse, mis registreeriti nimetatud kohtus 2. veebruaril 2023.
- 11 Maksuamet esitas nimetatud täitmata kohustustest vabastamise taotlusele sõnaselge vastuväite vastavalt TLRC artikli 487 lõike 1 punktile 4 ja selles

kehtestatud alustel. Pankrotihaldur seevastu toetas võlgniku taotlust. Maksuameti vastuväite tõttu algatati vastav pankrotimenetlus.

Poolte argumendid

- 12 **Maksuamet** leiab, et pankrotivõlgnikku (VT) mõjutab erand, mis on nähtud ette TRLC artikli 487 lõike 1 punkti 4 redaktsioonis, mida on muudetud 5. septembri 2022. aasta seadusega 16/2022, millega võetakse üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/1023, sest ta on tunnistanud seotud isikuks kohtuotsuses, mis käsitleb kolmanda isiku süüliseks tunnistanud pankrotti, ning nimetatud võlgnik ei ole oma kohustusi täielikult täitnud.
- 13 **Pankrotivõlgnik VT** leiab aga, et ta on „enda võlausaldajate suhtes“ heauskne võlgnik, kes on tunnistanud neid juriidilisi isikuid, milles ta oli solidaarvastutusega juhatuse liige, käsitlevas pankrotimenetluses seotud isikuks, sest ta oli solidaarne käendaja. Ta on lisaks seisukohal, et juhatuse liikme pahauskus kolmanda isiku võlausaldajate suhtes ei piira võlgnikule tema enda võlausaldajate suhtes võlgadest vabastamise kohaldamist. VT leiab samuti, et riigisisese õiguses on sätestatud võlgadest vabastamise keeld, mis põhineb rangel objektiivsel vastutusel, mis on vastuolus direktiivis sätestatud keelukorraga, mis põhineb subjektiivsel vastutusel ehk korral, mille puhul võetakse arvesse võlgnikuga seonduvaid subjektiivseid asjaolusid, mis võimaldavad teha kindlaks, kas võlgnik oli ebaaus. See ei ole sellisel kujul nagu direktiiv on üle võetud kehtiva riigisisese õigusnormi puhul võimalik. Pankrotivõlgnik leiab samuti, et kehtiv Hispaania õigusnorm on rangem kui TRLC eelmine versioon, mille puhul ei sisaldanud TLRC artikkel 487 piirangut, mida käsitletakse selle artikli kehtiva versiooni lõike 1 punktis 4. Seetõttu on uus õigusnorm karistusnorm, mille tõttu ei ole see pankrotivõlgniku arvates kohaldatav võlgnikele, kes taotlesid pankroti väljakuulutamist enne nimetatud normi jõustumist, kuna pankrotivõlgniku väitel on Hispaania põhiseadusega vastuolus kohaldada karistusnormi tagasiulatavalt faktilistele asjaoludele, mis olid olemas enne sellise normi jõustumist.
- 14 **Pankrotihaldur** leiab omakorda, et ei saa järeldada, et võlgnik oleks vastavalt riigisisesele õigusnormile tegutsenud oma võlausaldajate suhtes ebaausalt või pahauskelt võlgadesse sattumise hetkel, maksejõuetusmenetluse ajal või võla tasumisel. Kogu vabastatav võlg on kahe äriühingu ees, mille osanikud, solidaarvastutusega juhatuse liikmed ja solidaarsed käendajad olid võlgnik ja tema abikaasa UP, mistõttu on ebatõenäoline, et nad olid võlgadesse sattumise hetkel, maksejõuetusmenetluse ajal ja võla tasumisel ebaausad. Kui VT taotles enda pankroti väljakuulutamist, olid tema ja UP juba jäänud ilma kogu oma varast, mis likvideeriti võlgade tasumiseks, mille tõttu on võlgniku puhul täidetud subjektiivsed tingimused võlgadest vabastamiseks. Pankrotihaldur leiab samuti, et seaduse 16/2022 üleminekusätte 1 lõike 3 punkt 6, milles on sätestatud, et õigusnormi kohaldatakse pärast selle jõustumist (mis toimus 26. septembril 2022) esitatud täitmata kohustustest vabastamise taotlustele, on põhiseadusevastane, kuna see on vastuolus Hispaania põhiseaduse artikli 9 lõikega 3, milles on nähtud

ette rangemaid karistusi ettenägevate või individuaalseid õigusi piiravate sätete tagasiulatuva jõu puudumise põhimõte ja õiguskindluse põhimõte.

- 15 **Maksuamet** on vastu Euroopa Liidu Kohtule eelotsusetaotluse esitamisele (mille kohta eelotsusetaotluse esitanud kohus pooltelt küsis), mis käsitleks TRLC artikli 487 lõike 1 punkti 4 võimalikku vastuolu direktiiviga (EL) 2019/1023, sest leiab sisuliselt, et direktiivi 2019/1023 ei rikuta, sest direktiivi artikli 23 lõikes 4 esitatud loetelu ei ole ammendav ja nimetatud direktiivi ei kohaldata füüsilistele isikutele, kes ei ole ettevõtjad. **Pankrotivõlgnik** leiab, et riigisisene õigusnorm rikub direktiivi artiklit 20, artikli 23 lõiget 1 ja põhjendust 79. **Pankrotihaldur** on eelotsusetaotluse esitamisega nõus, sest vaidlusalune säte – TRLC artikli 487 lõike 1 punkt 4, nagu seda on muudetud 5. septembri 2022. aasta seadusega 16/2022 – on otseses vastuolus direktiivi 2019/1023 artikli 23 sätetega.

Eelotsusetaotluse põhjenduste kokkuvõte

- 16 Direktiivi artikkel 23 lubab liikmesriikidel jätta kehtima või kehtestada sätteid, millega keeldutakse võlgadest vabastamisest või seda piiratakse, kui ettevõtja on tegutsenud „võlausaldajate“ suhtes ebaausalt või pahauskselt. Käesolevas kohtuasjas käsitletakse riigisisese õiguses ette nähtud erandites, sealhulgas TRLC artikli 487 lõike 1 punktis 4 ette nähtud erandis olukordasid, mille puhul liikmesriigi seadusandja peab võlgnikku ebaausaks või pahauskseks, mille tõttu tekib küsimus, kas nimetatud õigusnorm on liidu õigusega kooskõlas, sest tundub, et liidu õigusnorm viitab võlgniku ebaausale või pahausksele käitumisele oma võlausaldajate suhtes, mitte kolmandate isikute võlausaldajate suhtes, isegi kui võlgnikul on nende ees vastutus, sest ta on solidaarvastutusega juhatuse liige ja solidaarne käendaja, eriti juhul, kui füüsilisest isikust võlgniku pankrott on tunnistanud ET TENÄGEMATUTEST ASJAOLUDEST TINGITUKS.
- 17 Seetõttu on eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekkinud küsimus, kas direktiivi artikli 23 lõikes 1 kasutatud mõiste „võlausaldajad“ viitab ainult täitmata kohustustest vabastamise menetluses osaleva võlgniku võlausaldajatele või hõlmab liidu õigusnormis kasutatud mõiste „võlausaldajad“ füüsilisest isikust võlgniku täitmata kohustustest vabastamise puhul samuti kolmanda isiku võlausaldajaid.
- 18 Analüüsitava kohtuasja puhul tunnistati äriühingute BLANCO Y NARANJA, S. L., ja MALVA Y NARANJA, S. L. (mille solidaarvastutusega juhatuse liige oli pankrotivõlgnik koos oma abikaasaga UP) pankrott süüliseks, mis tekitab küsimuse, kas direktiivi artikli 23 lõikes 1 osutatud võlausaldajad on ainult pankrotimenetluses osaleva füüsilisest isikust võlgniku võlausaldajad või peab nimetatud mõiste hõlmama ka kolmanda isiku võlausaldajaid.
- 19 Seetõttu on esimene Euroopa Liidu Kohtule esitatav küsimus, kas täitmata kohustustest vabastamise piirangut või erandit, mida kohaldatakse võlgniku enda võlausaldajate puhul, tuleb laiendada kolmanda isiku võlausaldajatele ning kas see on kooskõlas direktiivi artikli 23 lõikes 1 osutatud üldise mõistega

„võlausaldajad“. Teisisõnu: kas direktiivi artiklis 23 kasutatud mõiste „ebaaus või pahauskne tegutsemine“ ulatus hõlmab võlgniku käitumist võlausaldajate suhtes, kes ei kuulu füüsilise isiku enda pankroti menetluse võlausaldajate nimekirja?

- 20 Seetõttu esitatakse eelotsuse küsimus, et Euroopa Liidu Kohus annaks põhjendatud vastuse, tõlgendades nimetatud direktiivi sätet ja analüüsides, kas riigisisene õigusnorm, st TRLC artikli 287 lõike 1 punkt 4 on kooskõlas Euroopa Liidu Kohtu tõlgendusega direktiivi artikli 23 lõike 1 mõistele „võlausaldajad“, ning kas sellest tulenevalt on nimetatud riigisisene õigusnorm maksejõuetuse direktiiviga kooskõlas või sellega vastuolus.
- 21 Teisest küljest ei ole menetletava juhtumi puhul võimalik täielik juurdepääs menetlusele, mis võib lõppeda täieliku võlgadest vabastamisega, sest TRLC artikli 487 lõike 1 punktis 4 sätestatud erandi kohaldamine takistab seda, et füüsilisest isikust võlgnikul on võimalik kasutada direktiivi artiklis 20 sätestatud täieliku võlgadest vabastamise menetluse õigust, kuna nõutakse, et võlgnik vastutaks kolmanda isiku võlausaldajate ees, millega piiratakse või takistatakse tema enda võlausaldajate puhul täitmata kohustustest täielikku vabanemist.
- 22 Seetõttu tekib küsimus, kas TRLC artikli 487 lõike 1 punkt 4 on kooskõlas direktiivi artikliga 20? Kas riigisisese õigusnormis ette nähtud erand on kooskõlas sellega, mis on liidu õigusnormis nähtud ette menetluse kohta, mis võib viia täieliku võlgadest vabastamiseni?
- 23 Lisaks nõutakse liidu õigusnormis ette nähtud täieliku võlgadest vabastamise õiguse puhul, et see põhineks võlgnikuga seotud subjektiivsetel asjaoludel ehk tema konkreetsel olukorral, millega seoses on direktiivi artikli 20 lõikes 2 sätestatud võlgniku olukorra subjektiivse hindamise õiguslikud ja haldustingimused, et tagasimakse kohustus oleks proportsionaalne arestitava tulu või netotulu ja varadega võlgadest vabastamise perioodil. Käesoleva kohtuasja puhul ei võeta riigisisese õigusnormis arvesse võlgniku konkreetset olukorda, pigem on TRLC artikli 487 lõike 1 punktis 4 sätestatud erand objektiivne ja Hispaania kohtul ei ole võimalik hinnata uue võimaluse menetlust kasutava võlgnikuga seonduvaid subjektiivseid asjaolusid, nagu on sätestatud direktiivi põhjenduses 79.
- 24 Seega kas liidu õigusnormi põhjal võib pidada võlgniku ebaausaks või pahauskseks tegutsemiseks seda, kui ta on tunnistanud kolmanda isiku süüalises pankrotis seotud isikuks, kui riigisisese õigusnormis ei ole sätestatud kriteeriume, mille põhjal kohtul oleks võimalik hinnata subjektiivselt sellist käitumist võlgniku puhul, kelle füüsilise isiku pankrott on tunnistanud ettenägematutest asjaoludest tingituks?
- 25 Arvestades, et liikmesriigi kohus võib vastavalt ELTL artikli 267 teisele lõigule esitada Euroopa Kohtule küsimuse liidu õiguse tõlgendamise või kehtivuse kohta, kui ta leiab, et tema otsuse tegemiseks on vajalik Euroopa Kohtu otsus selles küsimuses, ning arvestades samuti, et eelotsusetaotlus võib osutada eriti

tarvilikuks, kui liikmesriigi kohtus tõstatatakse uus tõlgendusküsimus, mis on liidu õiguse ühetaolise kohaldamise seisukohast üldise tähtsusega, või kui olemasolev kohtupraktika ei näi andvat vajalikke juhiseid, mida saaks kohaldada uues õiguslikus või faktilises raamistikus, esitab eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Liidu Kohtule käesoleva eelotsusetaotluse, et lahendada käesoleva kohtuasja vaidlus.

TÖÖDOKUMENT